

Vida de poeta

Joaquim Armengol (*El Punt / Avui*)

13/01/2011

D'uns anys ençà, Pep Tosar ha creat una poètica personalíssima i sempre d'un gran nivell d'actors, un munt de posades en escena fascinants, exquisides i d'una profunda sensibilitat. Les seves mirades versen sobre la vida i obra de poetes que resten mig sepultats per l'oblit més insensat, insensatesa que, naturalment, un país no es pot permetre. Ara és Vicent Andrés Estellés que inspira Tosar. Poseu-me les ulleres és un espectacle que s'ha de veure, forçosament, per ètica, per coneixement poètic i per pur interès humà. Probablement, Estellés sigui un personatge inabastable i l'intent de fer-ne una visió polièdrica inserint teatre, música, dansa i audiovisuals comporti, a la fi, un espectacle irregular. Tinc la sensació que la dramatúrgia no hi va a favor i que recrea un certa mecànica forçada que resta naturalitat a l'escena. Només Enric Juezas (Estellés) mostra una veritable i encarnada autenticitat, és un actor extraordinari; però la part abstracta, onírica –el ball dels sentiments forçant l'aparició constant d'una ballarina– sembla respondre més a una qüestió sentimental que dramàtica; així la música, un apart amb moments excel·lents, però que no sé a què respon exactament, com l'interès dels audiovisuals que perden l'efecte buscat, perquè el so és deficient; i també, estranyament, els poemes que s'hi diuen, específicament en boca d'Isabel Anyó, ressonen afectats, postissos, potser per la forma de dir-los o perquè Estellés és un poeta profundament masculí, però no enllacen bé dins l'escena. I no obstant això, l'espectacle té un enorme interès, fascina la personalitat i la vida del poeta de Burjassot, l'humor eròtic i enjogassat, i una humanitat que vessa vida, amb la modèstia jovial d'un xerraire entranyable que acaba fent universal l'íntima radiografia d'un temps convuls.

Emotiu retrat d'un poeta

José Carlos Sorribes (*El Periódico*)

13/01/2011

Pep Tosar es mou en un terreny tan personal com insubornable. I sempre allunyat del cànon comercial. No podia ser d'una altra manera el seu acostament a l'enorme figura de Vicent Andrés Estellés, el poeta valencià que va ser Premi d'Honor de les Lletres Catalanes el 1978. Vida i obra de l'escriptor de Burjassot, tan injuriat en els cercles reaccionaris de la seva terra, es dibuixen amb un traç tan sensible com documental a Poseu-me les ulleres, que es va estrenar al març a València i arriba ara dues setmanes al Romea en una visita més que justa. Tosar ha trobat socis ideals per al repte. Quin encert haver comptat com a actors amb Joan Peris i Pilar Almeria, d'una companyia tan significativa com el Teatre Micalet de València –productora de l'obra–, que fa 15 anys que lluita en territori hostil pel teatre en català. Quin encert haver buscat

per a la música en directe la veu rotunda i la guitarra de Miquel Gil, que va ser fundador d'un grup valencià de folk tan rellevant com Al Tall. I l'emotivitat puja amb Isabel Anyós com la ballarina que acompanya els versos del seu avi, a qui encarna un esplèndid Enric Juezas, en els moments més abstractes de la peça. Peris i Almeria reciten amb ànima uns versos que parlen de la vida i de la mort. Projeccions en un tul, amb els fills d'Estellés i estudiosos de la seva obra, arrodoneixen el valor documental del treball, encara que en l'estrena de dimarts el so era millorable. A l'obra tot està al servei d'Estellés. La dramaturgia situa la peça en un d'aquells cafès de poble valencians en què els parroquians s'entreguen a inacabables tertúlies. Estellés/Juezas desgrana anècdotes i vivències en un relat que captiva, instrueix i desperta el somriure. Un exercici de memòria sobre un poeta del poble que revela un univers valencià molt allunyat de paisans bastant més rancis.

Burjassot: el Parnàs de l'home corrent

Juan Carlos Olivares (Ara)
13/01/2011

Compromís i coherència ètica són constants artístiques que es poden trobar en totes les iniciatives que impulsa o a què dona suport Pep Tosar. Poseu-me les ulleres, l'espectacle biogràfic sobre el poeta valencià Vicent Andrés Estellés, encaixa perfectament en aquesta fotografia teatral. Amb la companyia Teatre Micalet de València ha construït una dramaturgia que glossa els tres pilars sobre els quals va desenvolupar la seva obra: la fam, la mort i el sexe. I ho fa amb fragments dels seus versos, episodis i anècdotes de la seva vida, testimonis dels que el van conèixer i tractar –amics, enemics, familiars i descendents–, les notes d'una guitarra i imatges líriques fetes moviment. Un necessari homenatge a la dignitat i als impulsos naturals d'un home corrent. Poeta celebrat –el més important de la cultura valenciana del segle XX–, periodista infatigable, autocrític, novel·lista i dramaturg discret, era sobretot nét i fill de forners, veí actiu de Burjassot –un univers de paper tan il·limitat com la Sinera d'Espriu–, admirador practicant del poder eròtic de les dones, progenitor vocacional i defensor de la llengua coma patrimoni emocional d'un poble. La llengua, el codi natural amb què s'estima, s'odia, es construeix l'univers íntim de la infantesa, es transmet l'herència de la petita història dels pobles. Sobre aquest perfil tel·lúric –que no amaga el patiment de l'exili interior, el dels homes aparentment corrents, l'exili que va anar més enllà del 1975–, es desplega un espectacle que demana més senzillesa, que amb la seva acumulació d'elements i recursos sembla no confiar en la potència primigènia del relat vital d'Estellés. Aquesta biografia que es mou entre la certesa i la imaginació és suficient per atrapar l'espectador, fins i tot el que no està familiaritzat amb els seus versos. Petits trossets de vida que il·luminen l'escenari per la veritat que traspuen, per la contundència de la primera persona. Sempre que Enric Juezas pren la paraula –perfecte en la seva caracterització del poeta– l'espectador se submergeix en un estat d'absoluta atenció, menjant-se cada paraula com si

fossin bocins de magdalenes proustianes. Al muntatge no li falta res més per fer justícia a Estellés. Tota la resta, fins i tot el pròleg teatralitzat, adopta un paper complementari, intranscendent. No cal adjudicar personatges als contertulians que acompanyen el poeta, ni recrear una situació teatral que justifiqui aquesta comunitat d'oients. Tampoc aporten gaire els testimonis projectats a la pantalla –en part perquè el so és deficient i els records es perden– i la nota sentimental de la col·laboració d'una néta del poeta coma ballarina. Un detall emotiu per afegir una dimensió poètica a l'espectacle. Però la grandesa d'aquest home.

Cita con Estellés

Joan-Anton Benach (*La Vanguardia*)
11/01/2011

Con intérpretes de la compañía Teatre Micalet de Valencia, llega al Romea Poseu-me les ulleres, título rescatado de un poema testamentario de Vicent Andrés Estellés (1924-1993). De nuevo, pues, y luego de un intermedio de dos años, el poeta de Burjassot vuelve a escena. Y si aquel Coral romput del 2008 que propuso Joan Ollé en el Lliure - el mejor montaje literario del director- era, según anoté, teatro poético de una calidad excepcional, el que ahora ha dirigido Pep Tosar con el grupo valenciano es "teatro biográfico" de una notable solidez y un interés seguro. Con el personaje biografiado en el centro del relato, quienes tuvimos el privilegio de conocer al gran poeta creemos reencontrarlo en la palabra, el gesto y el movimiento de ese estupendo actor que es Enric Juezas. Y tengan la seguridad, quienes no tuvieron tal fortuna, que la sencillez y cordialidad entrañables de un hombre que se definía a sí mismo como un "escritor aficionat", son evocadas con asombrosa precisión por un trabajo interpretativo de técnica excelente y fina sensibilidad. Cuidadosamente dirigido por Tosar, creo ver a un Enric Juezas preocupado, no tanto por un calco mecánico de la figura biografiada - al alcance de todo buen imitador-, como por penetrar en el carácter, en el espíritu de una persona tolerante, con un indeclinable sentido del humor, una sensualidad centelleante y nada sofisticada, un infinito amor a la vida y, en fin, la sabiduría de un hombre de pueblo, radicalmente solidario con el destino de su colectividad. La identificación del actor con el poeta me parece, lo más llamativo y seductor de Poseu-me les ulleres. El espectáculo cuenta no obstante con una dramaturgia polifacética con aspectos nada desdeñables, el que menos, las alusiones a la escritura cotidiana de Andrés Estellés a cargo de la joven bailarina Isabel Anyó Andrés, nieta del poeta, cuyos pasos de danza alrededor de una modesta mesa de trabajo tienen lugar tras un telón traslúcido, "espacio mental" que Pep Tosar viene recreando en sus últimos trabajos. Los fragmentos poéticos a cargo de Pilar Almeria se producen frágiles y lejanos, sin el vigor que reclama la condición vitalista y doméstica, antiheroica y sensual de una palabra con la que el autor, a la vez que edificaba su imponente y original universo literario, se rebelaba contra una débil naturaleza, ávida recaudadora de achaques prematuros. Correctas las intervenciones de Joan Peris, periodista entrometido

en la tertulia tabernaria donde se produce la acción. El montaje cuenta con música en directo de Miquel Gil, quien, anteanoche, sólo hacia el final se deshizo de su timidez y balbuceos iniciales. Hermosos, sugestivos paisajes de Valencia se proyectan a ratos al fondo de la escena. Incomprensibles, en cambio, los testimonios videográficos de los hijos y personas que conocieron al poeta. Incomprensibles porque la acústica de sus intervenciones es malvada de veras, y porque nunca, ni un mísero rótulo - un servidor sólo identificó a Vicent Salvador y a Joan Francesc Mira-nos anuncia el quién es quién que avalaría la autoridad del opinante.